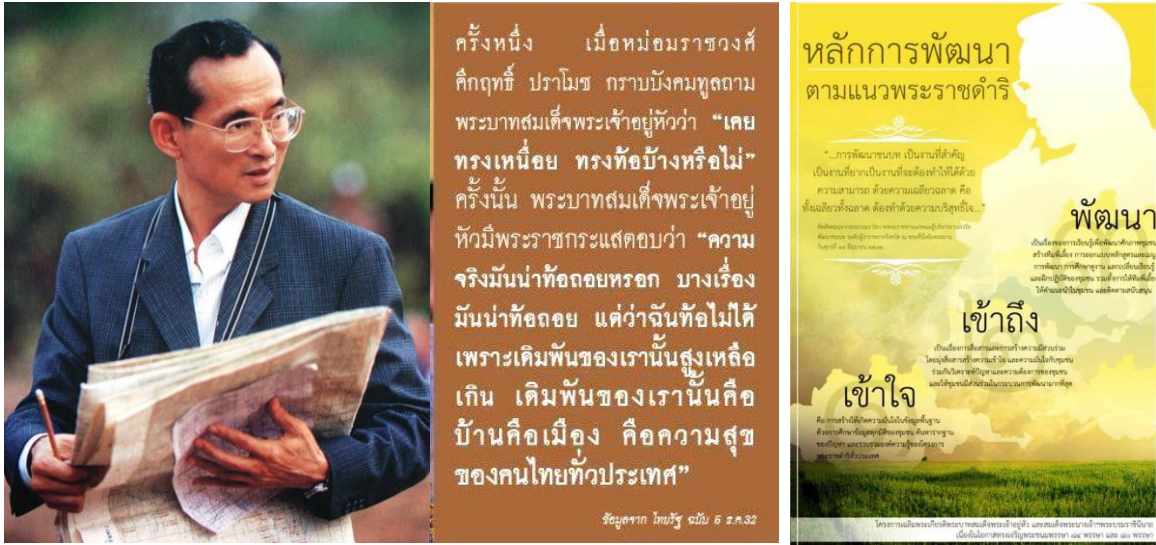

ศาสตร์พระราชา

จากนภา ผ่านภูผา สู่มหานคร

ศาสตร์พระราชา คือ แนวทางการพัฒนาของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ที่มีความลุ่มลึก รอบด้าน มองการณ์ไกล และเน้นความยั่งยืนยาวนาน ก่อนที่ประชาคมโลกจะตื่นตัวในเรื่องนี้ เป็นแนวทางการพัฒนาที่มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยทุกหมู่เหล่า องค์ประกอบของศาสตร์พระราชาคือ การศึกษาและสุขภาพ การเพิ่มผลผลิตการผลิต การค้นคว้าวิจัยการบริหารความเสี่ยง การอนุรักษ์ธรรมชาติ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่ละองค์ประกอบล้วนมีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของทุกผู้ทุกคน โดยเฉพาะ คนจนผู้ยากไร้

หลักการทำงาน ตามศาสตร์พระราชา

เข้าใจ.เข้าถึง.พัฒนา. เป็นวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงใช้เป็นวิธีการทรงงานมาตลอดรัชสมัย

ศาสตร์พระราชา มีนัยยะกว้างขวางมาก ศาสตร์แปลว่า ความรู้ที่เป็นระบบ เชื่อถือได้ ผ่านการพิสูจน์มาแล้ว ความรู้ของพระเจ้าแผ่นดินพระองค์นี้ มีทั้งด้านที่เป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ มีทั้งวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มีทั้งสังคมศาสตร์ มีทั้งมานุษยวิทยา มนุษยศาสตร์ คือ มีทุกมิติ ถ้าเราติดตาม/ดูงานที่พระองค์ท่านทรงงานมามากกว่า ๗๐ ปี พระองค์ทรงทำเป็นตัวอย่างมาให้ดู ทั้งหมด ๑,๕๐๐ กว่าแห่ง มีทุกศาสตร์ มีทั้งจริยธรรมศาสตร์ ศาสนา มีทุกมิติ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนามนุษย์ที่สำเร็จที่สุดในโลก มีศาสตร์ว่าด้วยการเกษตรศาสตร์ว่าด้วยเรื่องดิน ศาสตร์เรื่องน้ำ เรื่องดินพระองค์ท่านทรงมีความเชี่ยวชาญ จนทั่วโลกยกย่อง ให้วันเกิดพระองค์ท่าน คือวันที่ ๕ ธันวาคม เป็น “วันดินโลก” หรือแม่แต่น้ำ ศาสตร์ว่าด้วยเรื่องน้ำ “ฝนหลวง” ที่ทรงศึกษาวิจัยในการให้เมฆรวมตัวกันเป็นก้อนโต แล้วทำให้เป็นฝนตกลงมาได้ พระองค์ทรงทำสำเร็จจนได้รางวัล การสร้างเขื่อน ฝายชะลอน้ำ ศาสตร์เรื่องป่าไม้ ที่เป็น “พื้นที่ต้นน้ำ” ช่วยสร้างความชุ่มชื้น ศาสตร์เรื่องการจัดการดิน การป้องกันชะล้างหน้าดิน เก็บความสมบูรณ์ของดิน บนเขา บนพื้นที่ลาดชัน ด้วย “หญ้าแฝก ที่เปรียบเสมือนกำแพงที่มีชีวิต” พระองค์เข้าใจเรื่องการใช้หญ้าแฝก อย่างลึกซึ้ง ในการป้องกันความเสื่อมโทรมของดิน เก็บน้ำและความอุดมสมบูรณ์ ให้คงอยู่ตลอดไป แม้น้ำที่ไหลบ่าท่วมบ้านเรือน ทรงคิดวิธีกักเก็บด้วยโครงการ “แก้มลิง” การบำบัดน้ำเสียด้วยเครื่องกลเติมอากาศ “กังหันชัยพัฒนา” ทรงทำงานวิจัยทั้งในวังและในไร่นาเกษตรกร ทรงคิดค้น “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และ “เกษตรทฤษฎีใหม่” ที่มีการปรับใช้ทั้งในพื้นที่ราบลุ่มและบนพื้นที่สูงชัน บางคนก็เรียก ศาสตร์พระราชาศาสตร์ ว่าเป็นศาสตร์แห่งการพัฒนาที่ยิ่งใหญ่ ทรงให้ความสำคัญกับทุกปัญหาทุกความทุกข์ของพสกนิกร จนเกิดศาสตร์พระราชามากกว่า ๔,๕๐๐ กรณีศึกษา

โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

กิจกรรมส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่
 ภายใต้โครงการส่งเสริมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่
 เพื่อสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณฯ องค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 ทางสายกลาง

พอประมาณ
 มีเหตุผล
 มีภูมิคุ้มกัน
 ในตัวที่ดี

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 เศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรม
 สมดุล/พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง

การแบ่งพื้นที่กักกันตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่
 เฉลี่ยพื้นที่ถือครอง 15 ไร่
 30:30:30:10

นวลน้ำ 30% = 3ไร่
 น้ำขังน้ำ 30% = 3ไร่
 น้ำขังดิน 30% = 3ไร่
 น้ำขังดินบน 10% = 1ไร่

ร่วมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ โดย
 ศูนย์เรียนรู้/โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง 74 หมู่ 4 ต. ทับติเหล็ก อ. เมือง จ. สุพรรณบุรี
 สถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี ร่วมกับส่วนราชการ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จ.สุพรรณบุรี

โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ คือ การบริหารจัดการที่ดิน เพื่อการเกษตร ตามแนวพระราชดำริ แห่งองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงคิดค้น/วิจัย เกษตรทฤษฎีใหม่ มาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๒ ในพื้นที่ส่วนพระองค์ขนาด ๑๖ ไร่ ๒ งาน ๒๓ ตารางวา ที่ ต.ห้วยยาง อ.เมือง จ.สระบุรี และทรงเผยแพร่ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ เพื่อแก้ไขปัญหา เกษตรกรรมที่ในเขตแห้งแล้ง ขาดแคลนน้ำในการเกษตร โดยเฉพาะการเกษตรที่อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งมีความเสี่ยงสูงในการขาดแคลนน้ำ กรณีฝนทิ้งช่วงและปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอในการเพาะปลูก เป็นทฤษฎีแห่งการบริหารจัดการ ดิน ที่ดิน น้ำ และเวลา ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย ที่มีที่ดินจำนวนน้อยสามารถเลี้ยงตัวเองได้ มีความมั่นคงด้านอาหาร คือ มีข้าว มีพืชผัก และอาหารโปรตีน จากการเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ หมู ปลา ฯลฯ ไร่บริเวณได้ตลอดทั้งปี มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ให้เป็นรูปธรรม อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและทรัพยากรที่มี ตั้งแต่การทำการเกษตรแบบพอเพียง เพื่อการเลี้ยงชีพ เลี้ยงครอบครัว ไปจนถึงการพัฒนาการเกษตรแบบประณีต เพิ่มมูลค่า สามารถให้ผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจที่สูงมากขึ้น

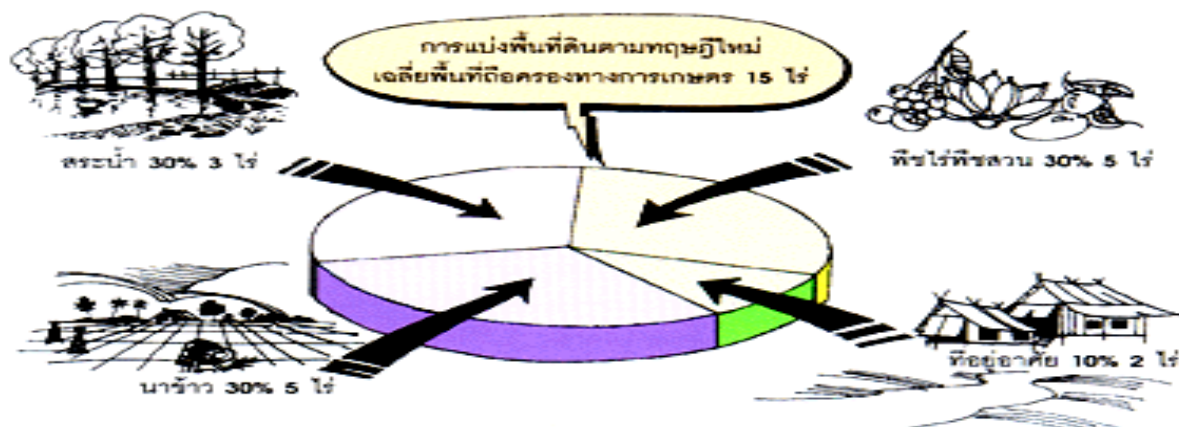
ในทุกครา ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร ตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศนั้น ทรงสอบถาม และทอดพระเนตรพบสภาพปัญหาการขาดแคลนน้ำ เกิดแรงดลพระราชหฤทัย อันเป็นแนวคิดขึ้นว่า

๑. ข้าวเป็นสิ่งจำเป็นในวิถีชีวิตของคนไทย หากได้น้ำเพียงพอ จะสามารถเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าวได้มากยิ่งขึ้น
๒. หากเก็บน้ำฝนที่ตกลงมาไว้ได้แล้ว นำมาใช้ในการเพาะปลูก ก็จะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตต่างๆ ได้มากขึ้นเช่นกัน
๓. การสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ นับวันแต่จะยากที่จะดำเนินการได้ เนื่องจากการขยายตัวของชุมชน มีข้อจำกัด และอาจเกิดผลกระทบหลายอย่าง
๔. หากแต่ละครัวเรือน มีสระน้ำประจำไร่นาทุกครัวเรือนแล้ว เมื่อรวมปริมาณกันก็ย่อมเท่ากับปริมาณในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ทำได้ง่าย สิ้นค่าใช้จ่ายน้อย และเกิดประโยชน์สูง โดยตรง มากกว่า

ในเวลาต่อมา ได้พระราชทานพระราชดำริ ให้ทำการทดลอง "ทฤษฎีใหม่" เกี่ยวกับการจัดการที่ดิน และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรขึ้น ณ วัดมงคลชัยพัฒนา ตำบลห้วยยาง อำเภอเมืองจังหวัดสระบุรี แนวทฤษฎีใหม่กำหนดขึ้น โดยให้

แบ่งพื้นที่ถือครอง ทางการเกษตร ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรไทย มีเนื้อที่ดินประมาณ ๑๐-๑๕ ไร่/ครอบครัว แบ่งออกเป็น สัดส่วน ๓๐ - ๓๐ - ๓๐ - ๑๐ คือ กรณีที่มี พื้นที่ ๑๕ ไร่ จะแบ่งได้ดังนี้

ส่วนแรก : ไร่ละ ๓๐ เนื้อที่เฉลี่ย ๔.๕ ไร่ ให้ทำการขุดสระกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการเพาะปลูก โดยมีความลึก ประมาณ ๓ เมตร ซึ่งจะสามารถรับน้ำได้ถึง ๒๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร โดยการรองรับจากน้ำฝน ราษฎรจะสามารถนำน้ำ นี้ไปใช้ในการเกษตร ได้ตลอดปีและยังสามารถเลี้ยงปลาและปลูกพืชน้ำ พืชริมสระเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวอีกทาง หนึ่งด้วย

ส่วนที่สอง : ไร่ละ ๖๐ เนื้อที่เฉลี่ย ประมาณ ๙.๐ ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรปลูกพืชผลต่าง ๆ โดยแบ่งพื้นที่นี้ ออกเป็น ๒ ส่วน คือ ไร่ละ ๓๐ ในส่วนที่หนึ่ง : ทำนาข้าว ประมาณ ๔.๕ ไร่ ไร่ละ ๓๐ ในส่วนที่สอง ปลูกพืชไร่หรือ พืชสวน ตามแต่สภาพของพื้นที่และภาวะตลาด ประมาณ ๔.๕ ไร่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงคำนวณ โดยใช้ หลักเกณฑ์ ว่า ในพื้นที่ทำการเกษตรนี้ ต้องมีน้ำใช้ใน ช่วงฤดูแล้ง ประมาณ ๑,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร/ไร่ ถ้าหากแบ่ง แต่ละ แปลงเกษตรให้มีเนื้อที่ ๔ ไร่ ทั้ง ๒ แห่งแล้ว ความต้องการน้ำจะต้อง ใช้ประมาณ ๙,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ที่จะต้องเป็นน้ำ สำรองไว้ใช้ ในยามฤดูแล้ง

ส่วนที่สาม : ไร่ละ ๑๐ เป็นพื้นที่ที่เหลือ มีเนื้อที่เฉลี่ยประมาณ ๑.๕ ไร่ จัดเป็นที่อยู่อาศัย ทางลำเลียง คันดิน ป้องกันน้ำท่วม ร่องคู พื้นที่ปลูกพืชสวนครัว-หลุมพองเพียง เล้า/คอก ปศุสัตว์

หากมีการรวมกลุ่ม หรือมีการผลิต/จำหน่ายในรูปสหกรณ์ ก็จะเพิ่มอำนาจต่อรองในการซื้อ-ขาย มีการเชื่อมโยง/ ประสานงาน ในการจัดหาแหล่งเงินทุน การแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และช่องทางการตลาด ทั้งในชุมชนข้างเคียง ตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ ทั้งในระดับบุคคล หรือองค์กร ให้ได้รับประโยชน์ร่วมกัน บนพื้นฐานของคุณธรรม ที่มี การสนับสนุนและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และรองรับการพัฒนาในด้านต่างๆ จากราชการหรือภาคเอกชน ได้สะดวกและมี ประสิทธิภาพ มากขึ้น

“ ทฤษฎีใหม่จึงเป็นแนวพระราชดำริใหม่ ได้รับการพิสูจน์และยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ในหมู่เกษตรกรไทย แล้ว ว่า พระราชดำริของพระองค์เกิดขึ้นด้วยพระอัจฉริยภาพสูงส่ง ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ”

เศรษฐกิจพอเพียง

<https://sites.google.com/site/httpssersthkicphxpheiyng/sersthkic-phx-pheiyng>

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชทาน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แก่พสกนิกรชาวไทย มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่าง มั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของโลก อยู่ตลอดเวลา

ทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติแก่ประชาชน โดยยึดหลัก “ทางสายกลาง”

สรุป ความหมายเศรษฐกิจพอเพียง ออกเป็นหลักสำคัญ คือ ปรัชญา/หลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ดังนี้

ปรัชญา/หลัก ๓ ห่วง คือ

๑. หลักความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต การบริโภค การใช้จ่าย ฯลฯ ที่อยู่ในระดับพอประมาณ

๒. หลักความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียง นั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัย ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

๓. หลักการสร้างภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยมีเงื่อนไข ของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมให้อยู่ในระดับพอเพียง ๒ ประการ คือ

โดยมีเงื่อนไข ของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมให้อยู่ในระดับพอเพียง ๒ ประการ คือ

๑. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน เพื่อนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และระมัดระวังในการปฏิบัติ
๒. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร และมีการแบ่งปัน ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

สิ่งสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง คือ

๑. มีความเชื่อในแนวความคิดที่ตนเอง
๒. มีความเข้าใจคำว่า "บูรณาการ" โดยไม่ยึดเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นสรณะ สามารถเลือกเรื่องที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ ซึ่งไม่มีสูตรสำเร็จ เป็นการขับเคลื่อนไปให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง
๓. เคารพในภูมิปัญญา โดยเคารพว่าภูมิปัญญาเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช่เชื่อว่า สิ่งที่ตนเองคิดนั้นถูกต้อง เพราะฉะนั้นการเรียนรู้ร่วมกันผ่านศูนย์เรียนรู้จึงมีความสำคัญ
๔. เคารพในระบบนิเวศ เข้าใจความสมบูรณ์และให้คุณค่ากับความอุดมสมบูรณ์ ของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ
๕. มีความเข้าใจแก่นของ "สังคมมีสุข" และให้ความสำคัญกับครอบครัวและชุมชน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (ของเกษตรกร)

๑. เกษตรกรต้องสมัครใจในการประกอบอาชีพการเกษตร
๒. ต้องรู้จักตนเองและรู้จักสภาพตนเอง
๓. มีความรู้ สามารถจัดการองค์ความรู้ ทดลอง ทดสอบ รวมถึงการหาวิทยากรที่เหมาะสม
๔. รู้จักออม ประหยัด
๕. มีกัลยาณมิตร เพื่อสร้างเครือข่าย รวมพลังกัน
๖. มีคุณธรรม จริยธรรม
๗. มีความขยัน และอดทน

วิธีการทำงานที่ได้ผล หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้าไปสนับสนุน การปฏิบัติงานของประชาชนชาวบ้าน เช่นตามความต้องการในแผนแม่บทชุมชน มากกว่าจะเป็นตัวหลักในการพัฒนาเหมือนที่ผ่านมาในอดีต

เกษตรทฤษฎีใหม่: ศาสตร์พระราชาสู่โคก หนอง นา โมเดล

เทคนิคการสร้างหลุมขมขมครกในไร่ คือ การนำศาสตร์พระราชาร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาสู่การ ออกแบบพื้นที่ ๑ พื้นที่ จำนวนกี่ไร่ก็ได้ ให้สามารถเก็บน้ำฝนในพื้นที่นั้นๆ ไว้ให้ได้ทั้ง ๑๐๐% โดยต้องมีการคำนวณ ปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมา น้ำสำหรับการบริโภค และปลูกข้าวซึ่งเป็นหลักการสำคัญของเกษตรทฤษฎีใหม่ นอกจากนั้นยัง นำศาสตร์พระราชาด้านการจัดการ ดิน น้ำ ป่า มาใช้เพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศในภาพรวม ทั้งการกั้นฝายชะลอน้ำ ฝายชุ่มชื้น การบำบัดน้ำเสีย การปลูกแฝก และป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นได้แก่ การนำดินที่ขุดจาก หนองมาทำโคก การขุดหนองคดโค้งเพื่อเพิ่มพื้นที่รอบหนอง และเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของปลา การขุดคลองไส้ไก่เพื่อ เพิ่มความชุ่มชื้นในพื้นที่ การยกหัวคันนาสูงเพื่อกักเก็บน้ำฝน การทำน่าน้ำลึกโดยใช้ระดับน้ำในท้องนาควบคุมวัชพืช และ ศัตรูพืช

หลุมขมขมครก เมื่อนำมาปฏิบัติ จะแตกต่างกันที่ลุ่ม และพื้นที่สูง แบ่งได้เป็น ๒ รูปแบบ คือ ในพื้นที่ลุ่มใช้ รูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” ในพื้นที่สูง ใช้การ “เปลี่ยนเขาหัวโล้น เป็นเขาหัวจุก” **เช่น**

พื้นที่ลุ่ม : โคกหนองนา โมเดล คือ รูปธรรมของหลุมขมขมครก ซึ่งเรียกให้ง่ายต่อการจดจำ

- **โคก** การนำดินที่ได้จากการขุดหนอง นำมาถมเป็นโคกเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ รวมทั้งปลูกต้นไม้ตาม แนวทางศาสตร์พระราชาคือ “ป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง” ได้แก่ ไม้เพื่อบริโภค (พอกิน) เพื่อใช้สอยในครัวเรือน (พอใช้) และเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย (พออยู่) ป่าทั้ง ๓ อย่าง ให้ประโยชน์อย่างที่ว่า คือช่วยสร้างสมดุลระบบนิเวศ (พอ ร่มเย็น) ปลูกเป็นป่า ๕ ระดับคือ สูง กลาง เตี้ย เรี่ยดิน และพืชหัว ใบไม้ที่ร่วงหล่นช่วยปกคลุมหน้าดินเพิ่มความชุ่มชื้น * น้ำใต้ดินที่สะสมไว้ใต้โคก เมื่อฝนตกลงมาบนโคกที่มีต้นไม้จำนวนมาก น้ำจะค่อยๆ ไหลซึมลงมากับไว้ใต้โคก รากต้นไม้ซึ่ง ต่างระดับกันจะช่วยรักษาหน้าดิน และกักเก็บน้ำไว้ใต้ดินกลายเป็นแหล่งกักเก็บน้ำใต้ดิน ช่วยสร้างความชุ่มชื้น เพิ่มความ อุดมสมบูรณ์ให้กับพื้นดิน
- **หนอง** ขุดหนองให้ขอบมีความคดโค้ง เพื่อให้เหมาะสมกับการอยู่อาศัยของปลา ปรับพื้นที่หนองให้มีความลึกหลาย ระดับ ส่วนที่แสงแดดส่องถึง ปลาจะสามารถวางไข่ได้ดี * คลองไส้ไก่ ช่วยกระจายน้ำรอบพื้นที่ ขุดให้มีลักษณะคดเคี้ยว เพื่อให้ให้น้ำไหลผ่านทั่วพื้นที่ เพิ่มความชุ่มชื้นให้กับผืนดิน ส่งผลดีต่อการทำเกษตรและการปลูกพืชผล * ฝายชะลอน้ำ รับ และชะลอน้ำที่ไหลมาจากแม่น้ำหรือพื้นที่ข้างเคียง ช่วยดักตะกอนดินไม่ให้ไหลลงมาสะสมในหนอง คลอง บึง และเขื่อน นอกจากนั้นยังเป็นการเพิ่มแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่
- **นา** ยกหัวคันนา เพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำไว้ในนา โดยให้มีความสูงประมาณ ๑ เมตร และปั้นหัวคันนาให้มีความกว้าง เพื่อปลูก “ป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง” และปลูกแฝก เพื่อป้องกันการพังทลายของคันนา คันนาจะใช้เป็นเครื่องมือ ในการปรับระดับน้ำเข้านาตามความสูงของต้นข้าว เกิดเป็นน่าน้ำลึก ใช้น้ำในการควบคุมวัชพืชและแมลงตามภูมิปัญญา ท้องถิ่น

หลักในการทรงงานของในหลวง(ศาสตร์พระราช) ๒๓ ข้อ

หลักในการทรงงาน

ข้อที่ ๑ จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ

อดีตทำอะไรมาบ้าง ทั้งเอกสาร สอบถามเจ้าหน้าที่และชาวบ้าน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้จริงๆ

ข้อที่ ๒ ระเบิดจากภายใน

สร้างความเข้มแข็งจากภายในให้เกิดความเข้าใจ และอยากทำ

ข้อที่ ๓ แก้ปัญหาจากจุดเล็ก

มองภาพรวมก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาต้องเริ่มจากจุดเล็กๆ ไม่เริ่มทีเดียวใหญ่ ๆ

ข้อที่ ๔ ทำตามลำดับขั้น เริ่มทำจากความจำเป็นก่อน สิ่งที่ขาดคือสิ่งที่จำเป็น

ข้อที่ ๕ ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์

การทำงานทุกอย่าง ต้องคำนึงถึงภูมิศาสตร์ว่า อยู่แถบไหน อากาศเป็นอย่างไร ดินชายแดน ดินทะเล และ สังคมของเราเป็นอย่างไร นับถือศาสนาอะไร คนนิสัยใจคอเป็นอย่างไร รวมไปถึงพวกเรากันเองด้วย

ข้อที่ ๖ ทำงานแบบองค์รวม

โดยคิดความเชื่อมโยง ทรงมองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและมีแนวโน้มทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง องค์รวม <-----> ครบวงจร เชื่อมโยง “เด็ดดอกไม้สะเทือนถึงดวงดาว”

ข้อที่ ๗ ไม่ติดตำรา

ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด บางครั้งเรายึดทฤษฎีจนเกินไปทำอะไรไม่ได้เลย

ข้อที่ ๘ ประหยัด

เรียบง่าย ใช้เงินน้อย แต่ได้ประโยชน์สูงสุด ทำได้เอง หาได้เองในท้องถิ่น ใช้เทคโนโลยีง่ายๆ

ข้อที่ ๙ ทำให้ง่าย

ทำอะไรให้ง่ายๆ ทำให้ชีวิตง่าย โปรดทำสิ่งยากๆ ให้กลายเป็นสิ่งที่ย่อยๆ

ข้อที่ ๑๐ การมีส่วนร่วม

เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น

ข้อที่ ๑๑ ต้องยึดประโยชน์ส่วนรวม

จากพระราชดำรัส ใครต่อใครขอบอกให้นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม ให้ส่วนรวมคือการช่วยตัวเองด้วย เพราะเมื่อส่วนรวมได้ประโยชน์ เราเองก็ได้ประโยชน์

ข้อที่ ๑๒ บริการที่จุดเดียว

วันนี้เราพูด วันสตอปเซอร์วิส แต่ในหลวงตรัสไว้เกิน ๒๐ ปี มาแล้ว

ข้อที่ ๑๓ ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

มองธรรมชาติให้ออก กักน้ำตามลำธารช่วยให้ป่าสมบูรณ์ ช่วยให้ชาวเขามีอาชีพ

ข้อที่ ๑๔ ใช้ธรรมชาติบำบัดธรรมชาติ

เช่น เอาผักตบชวาที่เป็นปัญหาของเราในประเทศ มากำจัดน้ำเสีย

ข้อที่ ๑๕ ปลูกป่าในใจคน

ต้องปลูกป่าที่จิตสำนึกก่อน ต้องให้เห็นคุณค่า ก่อนที่จะลงมือทำ

ข้อที่ ๑๖ ขาดทุนคือกำไร

อย่ามองที่กำไรขาดทุนที่เป็นตัวเงินมากจนเกินไป บางครั้งเราได้กำไรจากการขาดทุน

- ลงทุนมหาศาล ได้ธรรมชาติกลับคืนมา
- ลงทุนมหาศาล ได้ลูกคืนมา
- ลงทุนมหาศาล ได้คนดี ๆ กลับมา
- ลงทุนมหาศาล ได้ความรู้ไว้คอยช่วยเหลือ

ข้อที่ ๑๗ การพึ่งตนเอง

ในหลวงทรงสอนให้พวกเราพึ่งตนเอง เพราะสังคมบริโภค จะเป็นทาสของผู้ผลิต การพึ่งตนเองได้ทำให้ไม่ต้องเป็นทาสใคร เมื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าแล้วพยายามพึ่งตนเองให้ได้

ข้อที่ ๑๘ พอยุ่พอกิน

พอยุ่พอกินก่อน แล้วค่อยพัฒนา เราขอให้บำบัดให้ได้ก่อน==> ประดับประดา==> เป็นที่ปรึกษา==>เป็นผู้ช่วยเหลือผู้อื่นต่อไป

ข้อที่ ๑๙ เศรษฐกิจพอเพียง

เป็นแนวทางการต่อสู้ รับมือความเปลี่ยนแปลงของโลก การขจัดความหิวโหย ที่ต้องคำนึงถึงเรื่องความพอดี โดยอาศัยหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อที่ ๒๐ ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน

คนที่มีความรู้มาก แต่โกง ผู้คนที่ไม่เก่ง แต่ดีไม่ได้ วีรบุรุษ วีรสตรี คือคุณธรรม ที่ทำประโยชน์เพื่อ ผู้อื่น พวกเราที่ทำงานยาเสพติด คือ วีรบุรุษ วีรสตรีผู้หนึ่ง

ข้อที่ ๒๑ ทำงานอย่างมีความสุข

“ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ ฉันมีแต่ความสุข ที่ร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นเท่านั้น” ทำอะไรต้องมีมีความสุขด้วย

ข้อที่ ๒๒ ความเพียร

กว่า ๖๐ ปีที่ทรงงาน ในหลวงไม่เคยทรงท้อถอย ไม่มีการลาพักร้อน หยุดงานสักเวลาเดียว

ข้อที่ ๒๓ รู้ รัก สามัคคี คิดเพื่องาน

รู้ = ต้องรู้ปัจจัย รู้ปัญหา รู้ทางออก ของปัญหา

รัก = เมื่อรู้แล้ว ต้องเกิดความอยาก

สามัคคี = ร่วมมือ ลงมือปฏิบัติ เพื่อเกิดพลัง

